

Bijzonder Beheer

Barometer

Mei 2022





Geopolitieke en economische onzekerheden zorgen voor gematigde stemming onder herstructureringsexperts

Nederland en veel andere landen hebben sancties ingesteld na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne. Ook hebben veel internationale bedrijven besloten hun relatie met of hun activiteiten in Rusland te beëindigen. De Russische economie ondervindt hier al de negatieve gevolgen van en deze zullen naar verwachting toenemen. De keerzijde is dat deze sancties ook economische gevolgen hebben voor Nederland en Europa.

Maar liefst 96% van het panel van herstructureringsexperts verwacht dat de oorlog in Oekraïne zal leiden tot een toename van de instroom van nieuwe bijzonder-beheerdossiers ('BBH-dossiers'). Vooral ondernemingen uit de industriesector zullen hier last van ondervinden, zo geeft het panel aan. De belangrijkste oorzaken zijn de stijging in energiekosten en grondstofprijzen.

Stijging in faillissementen verwacht

De afgelopen twee jaar heeft de Nederlandse overheid verschillende steunmaatregelen ingezet om ondernemingen financieel te ondersteunen tijdens de coronacrisis. Zo hebben veel ondernemingen belastinguitstel gekregen, met een totale belastingschuld per december 2021 van €19,2 miljard als gevolg. De steunmaatregelen lijken effectief te zijn geweest gelet op het aantal faillissementen in 2021, het laagste aantal van de afgelopen 31 jaar.

Echter, na bijna twee jaar een daling gehad te hebben in faillissementen, verwacht een ruime meerderheid van het panel een stijging in faillissementen. Nu er een eind is gekomen aan de steunmaatregelen en veel ondernemingen in 2022 beginnen met het terugbetalen van de uitgestelde belastingschuld lijkt dit, zonder aanvullende overheidssteun, onvermijdelijk. De eerste signalen lijken daar, waarbij mei de maand is met het hoogste aantal faillissementen in 2022.

Het panel verwacht dan ook dat het niet kunnen terugbetalen van de opgebouwde belastingschuld binnen één of twee jaar zelfs de belangrijkste financiële oorzaak wordt voor de instroom van nieuwe BBH-dossiers. Ook het kabinet houdt hier rekening mee en verwacht dat een kwart tot een derde van de bedrijven de opgebouwde belastingschuld niet volledig zal kunnen terugbetalen.

Hoge grondstofprijzen verhogen de druk op ondernemingen

Het panel is ook gevraagd naar de belangrijkste commerciële en operationele oorzaken van de instroom, waarbij de hoge energie- en grondstofprijzen het meest worden genoemd. Dit beeld sluit aan bij andere onderzoeken. Uit CBS-cijfers blijkt dat de inflatie in Nederland in april 2022 uitkwam op 9,6%, wat de grootste prijsstijging is sinds de jaren zeventig. In mei 2022 is de inflatie iets gedaald naar 8,8%, wat nog steeds historisch hoog is. De hoge inflatie wordt vooral gedreven door hogere energieprijzen, waarbij de prijs van gas en steenkool in de weken na de inval in Oekraïne zelfs meer dan verdubbeld is. Ook verwacht een groot deel van het panel dat deze problemen minimaal de komende één tot twee jaar aan blijven. Niet alle ondernemingen zullen immers in staat zijn om de kostenstijgingen door te belasten aan hun klanten.

Over de Bijzonder Beheer Barometer

De BB-Barometer is gebaseerd op een survey die plaatsvindt onder een panel van experts, onder wie bijzonder-beheer- bankiers, insolventie-advocaten, herstructureringsadviseurs en investeerders. De doelstelling van de barometer is om op een andere wijze de staat van de economie in Nederland in beeld te brengen. De BB-Barometer is een initiatief van PwC en Universiteit Leiden.

De belangrijkste resultaten van de Bijzonder Beheer Barometer



Nagenoeg het volledige panel verwacht dat de oorlog in Oekraïne zal leiden tot een toename van de instroom van BBH-dossiers.

Maar liefst 96% van het panel verwacht dat de oorlog in Oekraïne zal leiden tot een toename van de instroom van nieuwe BBH-dossiers. De tragische oorlog, en de daaropvolgende sancties tegen Rusland, heeft immers niet alleen consequenties voor de Russische economie, maar ook voor Nederland en Europa.

Pagina 7

Stijging grondstofprijzen en de supplychainproblematiek belangrijkste commerciële en operationele oorzaken van de verwachte instroom.

In april 2022 bedroeg de inflatie 9,6%. De inflatie wordt gedreven door de uitzonderlijk hoge grondstofprijzen. Volgens het panel zijn de stijgende grondstofprijzen, gevolgd door de supplychainproblematiek, de belangrijkste oorzaken (op commercieel en operationeel gebied) van de instroom van nieuwe BBH-dossiers. Verder verwacht een deel van het panel dat deze problemen de komende één tot twee jaar aanhouden.

Ook is het panel gevraagd naar de belangrijkste financiële oorzaken van de instroom. De verwachting is dat het niet kunnen terugbetalen van tijdens de coronacrisis opgebouwde belastingschulden de belangrijkste oorzaak is.^{1, 2}

Pagina 11

Toename faillissementen verwacht voor dit kwartaal.

Het merendeel van het panel (77%) verwacht dat het aantal faillissementen in Q2 2022 zal stijgen. Deze stijging kan volgens het panel niet uitblijven nu er een eind is gekomen aan de steunmaatregelen en veel ondernemingen in 2022 moeten beginnen met het terugbetalen van de opgelopen belastingschuld. Daarnaast zorgt de oorlog in Oekraïne, met onder andere een hoge inflatie en andere onzekerheden als gevolg, ook voor de nodige uitdagingen.

Pagina 15

Industriesector wordt het meest geraakt door de oorlog in Oekraïne.

Door de oorlog in Oekraïne zal de meeste instroom van nieuwe BBH-dossiers afkomstig zijn uit de industriesector, zo geeft het panel aan. De belangrijkste oorzaken zijn de stijging in energiekosten en de hogere prijzen voor grondstoffen. Volgens economen van Rabobank en ABN AMRO zal op de korte termijn vooral de energie-intensieve industrie hier last van hebben.


Pagina 18

1) De bronnen van het rapport staan vermeld op [pagina 29](#).

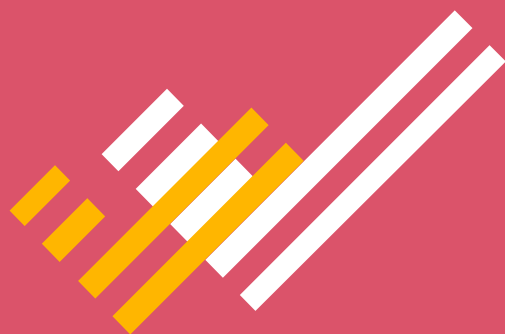
Introductie ten aanzien van de gebruikte resultaten voor de BB-Barometer mei 2022

In het kader van de BB-Barometer hebben PwC en Universiteit Leiden in januari 2022 een survey uitgestuurd naar het panel van herstructureringsexperts. Kort voor het uitbrengen van resultaten begon de oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Omdat logischerwijs de aandacht van ons allemaal bij deze tragedie lag en de resultaten deels achterhaald waren is besloten de publicatie tijdelijk niet uit te brengen.

In de voorliggende BB-Barometer zijn de resultaten gepresenteerd van zowel de januari 2022 survey als een additionele survey in mei 2022. De additionele survey bestaat enerzijds uit nieuwe vragen over de impact van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne en anderzijds reguliere vragen om eventuele veranderingen inzichtelijk te maken.



1. Panel verwacht dat de oorlog in Oekraïne zal leiden tot een toename van de instroom van BBH-dossiers



“

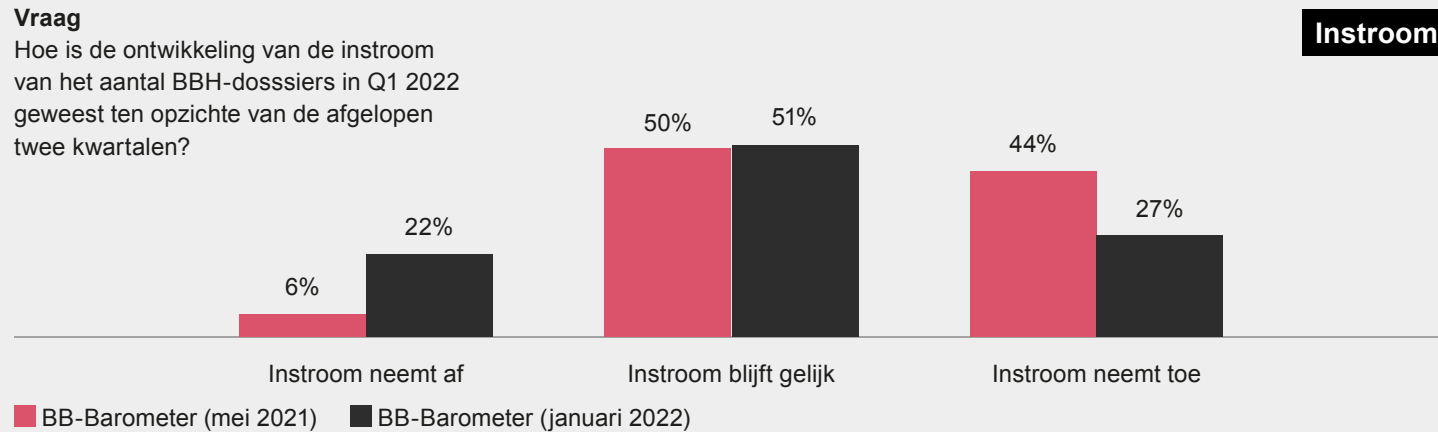
We weten allemaal dat de oorlog in Oekraïne onze economie raakt. De vraag is hoe lang het duurt voordat de situatie weer normaliseert, aangezien veel ondernemingen nog maar net zijn bijgekomen van de coronacrisis.

Bijzonder beheer bankier

Instream van nieuwe BBH-dossiers is toegenomen

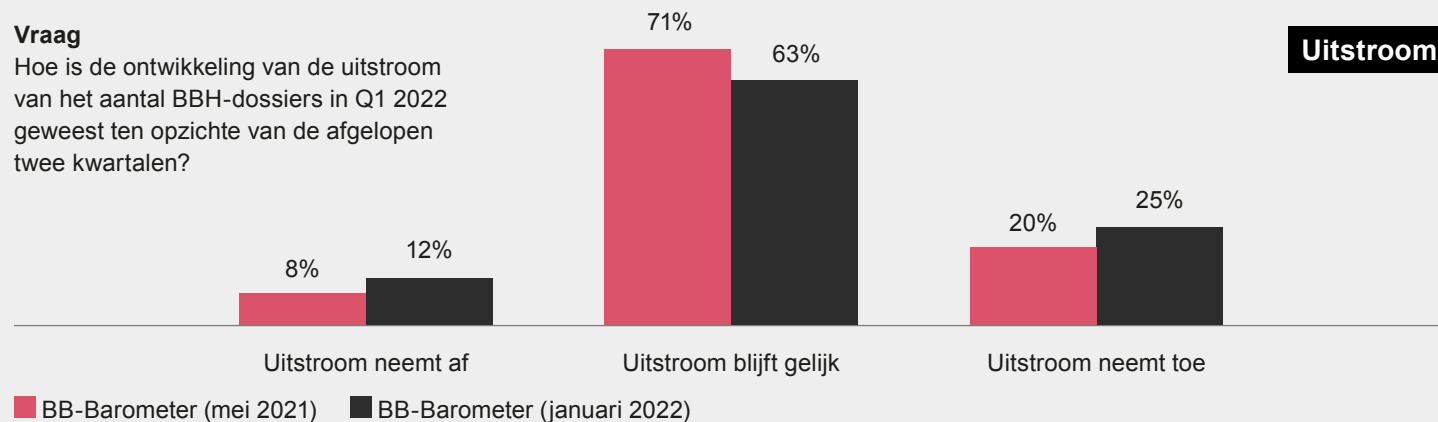
Vraag

Hoe is de ontwikkeling van de instroom van het aantal BBH-dossiers in Q1 2022 geweest ten opzichte van de afgelopen twee kwartalen?



Vraag

Hoe is de ontwikkeling van de uitstroom van het aantal BBH-dossiers in Q1 2022 geweest ten opzichte van de afgelopen twee kwartalen?



Meer toeloop van BBH-dossiers

44% van het panel van herstructureringsexperts geeft aan dat de instroom van het aantal BBH-dossiers in Q1 2022 is toegenomen ten opzichte van de afgelopen twee kwartalen. Dit is een behoorlijke afwijking van de vorige BB-Barometersurvey (januari 2022), aangezien slechts 27% van de experts toen had aangegeven dat de instroom was toegenomen. Een mogelijke verklaring is dat de economische omstandigheden eind 2021 beter waren dan het afgelopen kwartaal. Zo heeft de Nederlandse economie in 2021 een sterk herstel laten zien na de coronacrisis. Dit heeft geleid tot 4,8% groei van het bruto binnenlands product (bbp) in 2021⁴. Echter, sinds begin 2022 zijn, mede door de tragische oorlog in Oekraïne, de economische omstandigheden verslechterd met als belangrijke gevolgen: hoge inflatie, arbeidskrachte en wereldwijde leveringsproblemen⁵. Volgens het CPB kan Nederland in 2022 zelfs in een kortdurende recessie komen⁶.

Uitstroom van BBH-dossiers blijft stabiel

Een groot deel van het expertpanel (71%) heeft aangegeven dat de uitstroom gelijk is gebleven of zelfs is toegenomen (20%) ten opzichte van de afgelopen twee kwartalen. Dit is vergelijkbaar met de vorige BB-Barometersurvey (januari 2022), waarbij ook een ruime meerderheid van het panel had aangegeven dat de uitstroom gelijk was gebleven of was toegenomen.

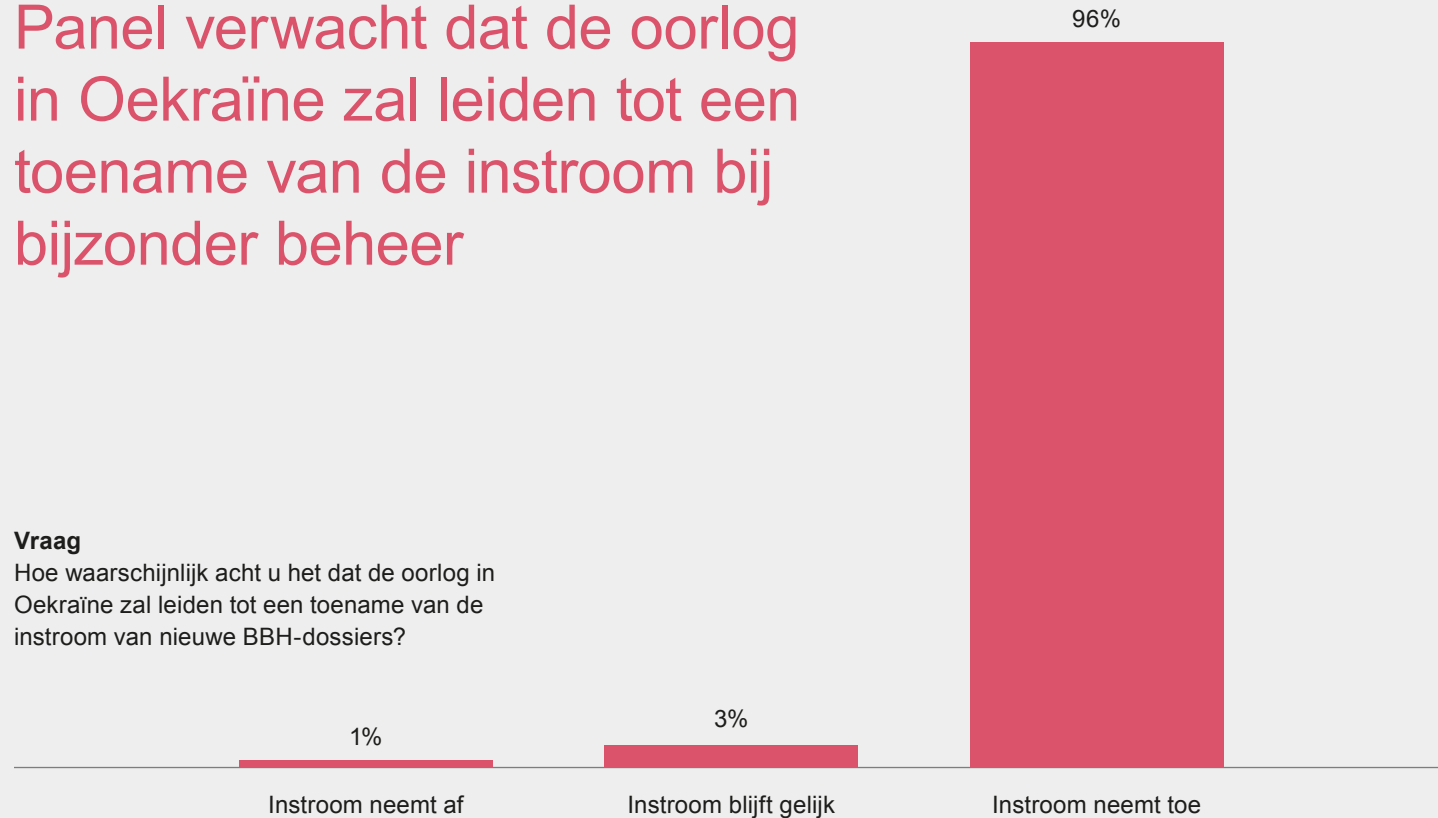
44%

Van het expertpanel geeft aan dat de instroom van het aantal BBH-dossiers ten opzichte van de afgelopen twee kwartalen is toegenomen.

Panel verwacht dat de oorlog in Oekraïne zal leiden tot een toename van de instroom bij bijzonder beheer

Vraag

Hoe waarschijnlijk acht u het dat de oorlog in Oekraïne zal leiden tot een toename van de instroom van nieuwe BBH-dossiers?



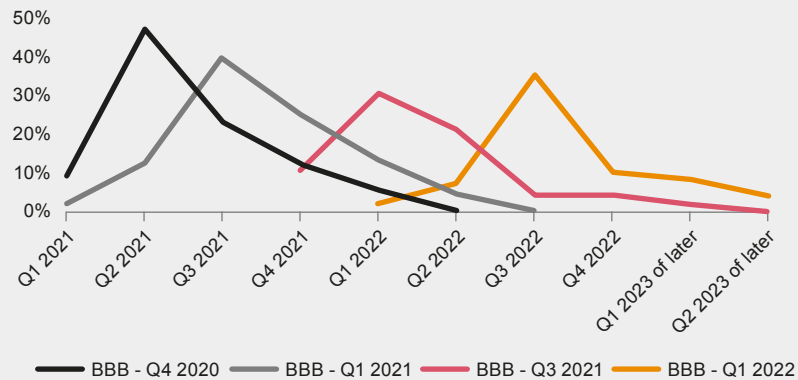
Toename van de instroom BBH-dossiers als gevolg van de oorlog in Oekraïne

Nederland en veel andere landen hebben sancties ingesteld na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne. Ook hebben veel internationale bedrijven besloten hun relatie met of hun activiteiten in Rusland te beëindigen. De Russische economie ondervindt hier al de negatieve gevolgen van en deze zullen naar verwachting toenemen. De keerzijde is dat deze sancties ook economische gevolgen hebben voor Nederland en Europa^{7,8}. Zo geeft DNB aan dat de hoge inflatie (gedreven door een stijging van energieprijzen), lagere wereldhandelsgroei en toegenomen onzekerheid het initieel sterke groeiherstel na de coronaracrisis zullen vertragen⁸. Deze verwachtingen zien we ook terug in de resultaten van de BB-Barometer. Maar liefst 96% van het panel van geeft aan dat de oorlog in Oekraïne zal leiden tot een toename van de instroom van nieuwe BBH-dossiers.

96%

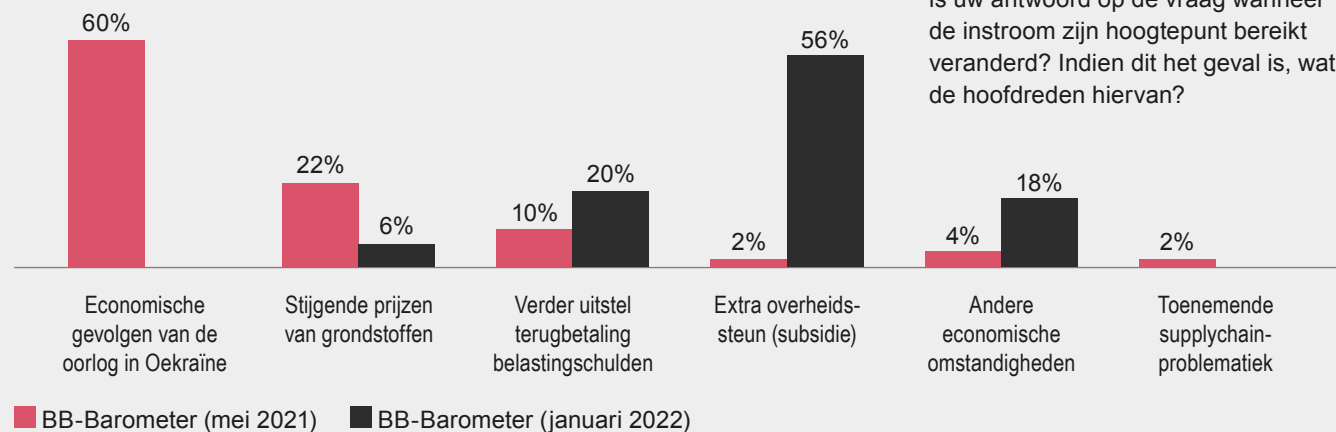
Van het expertpanel acht het waarschijnlijk dat de oorlog in Oekraïne zal leiden tot een toename van instroom bij bijzonder beheer.

Door de economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne is de verwachte piek in de instroom opgeschoven naar de tweede helft van 2022



Vraag
Wanneer verwacht u dat de instroom van het aantal BBH-dossiers zijn hoogtepunt bereikt?

Vraag
Indien u de vorige keer ook hebt deelgenomen aan de BB-Barometer: is uw antwoord op de vraag wanneer de instroom zijn hoogtepunt bereikt veranderd? Indien dit het geval is, wat is de hoofdreden hiervan?



De verwachte piek in de instroom verschuift naar Q3 en Q4 2022

Sinds de eerste BB-Barometer (november 2020) is aan het panel de vraag gesteld wanneer de instroom van BBH-dossiers zijn hoogtepunt bereikt. Opvallend is dat de verwachte piek tot op heden nog niet is gerealiseerd en bij iedere BB-Barometer één of twee kwartalen opschuift. Ook nu is de verwachte piek iets opgeschoven en verwacht 60% van het panel dat in de tweede helft van 2022 het hoogtepunt zal zijn van de instroom van nieuwe BBH-dossiers.

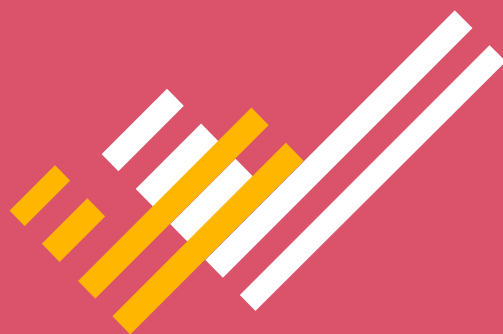
Economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne

Volgens 61% van het panel zijn de economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne de belangrijkste reden voor de verschuiving van de piek ten opzichte van de vorige BB-Barometersurvey (januari 2022). Dit beeld sluit ook aan op de eerdere uitkomst dat de oorlog een belangrijke oorzaak zal zijn voor de instroom van nieuwe BBH-dossiers. Een ander veelgenoemde oorzaak van de verschuiving van de piek (22% van het panel) zijn de stijgende grondstofprijzen. Deze stijging is deels ook het gevolg van de oorlog en gerelateerde sancties⁹.

Opvallend is dat de extra overheidssteun ten behoeve van de coronacrisis nagenoeg niet meer is genoemd, terwijl dit bij de vorige BB-Barometersurvey (januari 2022) nog de belangrijkste oorzaak was voor de verschuiving van de piek. Een voor de hand liggende verklaring is dat er sinds begin 2022 er geen extra steunmaatregelen meer zijn en dat de overheid per 1 april 2022 zelfs is gestopt met het coronasteunpakket¹⁰.



2. Stijgende grondstofprijzen en supplychain-problematiek zijn belangrijke oorzaken van de huidige instroom bij bijzonder beheer



“

Veel ondernemingen zijn onvoldoende voorbereid op enorme stijging van de energiekosten en daarmee staat hun verdienmodel onder druk.

Herstructureringsconsultant

Niet voldoen aan bankconvenanten op dit moment de belangrijkste financiële oorzaak van instroom

Het niet voldoen aan bankconvenanten (d.w.z. afspraken met banken over leningsvoorwaarden) is een belangrijke indicator van financiële problemen bij een onderneming. Volgens 37% van het panel is dit de belangrijkste financiële oorzaak voor de instroom van nieuwe BBH-dossiers.

Niet kunnen terugbetalen van opgebouwde belastingschulden op termijn de belangrijkste financiële oorzaak van instroom

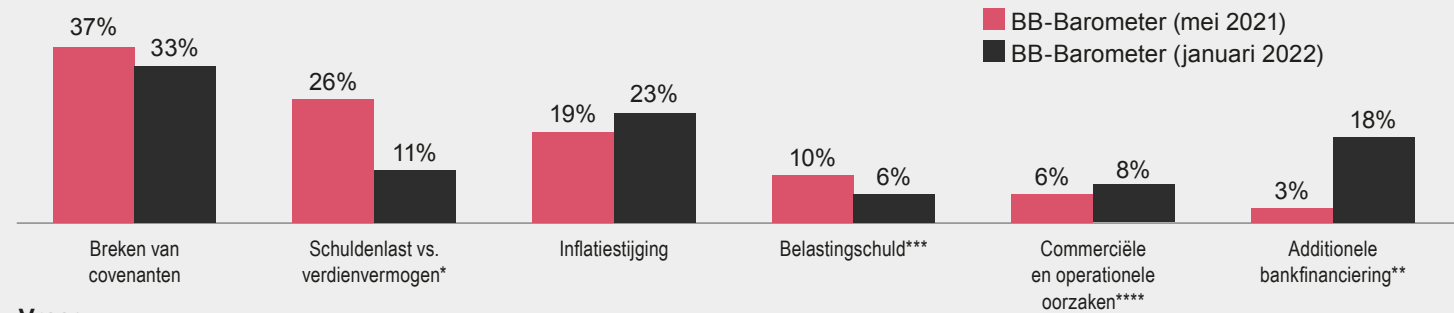
Na de publicatie van de vorige BB-Barometer (juli 2021) is de periode waarover belastinguitstel aangevraagd kan worden wederom verlengd tot en met maart 2022¹¹. Per december 2021 bedroeg de belastingschuld €19,2 miljard². Voor diverse sectoren, zoals de horeca en de retailsector, bedraagt de belastingschuld van ondernemingen zelfs meer dan een jaarwinst¹².

In de BB-Barometersurvey van januari 2022 heeft het panel aangegeven dat de belastingschuld over één of twee jaar de belangrijkste financiële oorzaak zal zijn voor de toekomstige instroom. Dit sluit aan bij een onderzoek van de Kamer van Koophandel¹³, waaruit blijkt dat circa 200.000 bedrijven op omvallen staan, vooral doordat de coronasteun is gestopt en belastingschulden terugbetaald moeten gaan worden. Ook het kabinet houdt hier rekening mee en verwacht dat een kwart tot een derde van de bedrijven de opgebouwde belastingschuld niet volledig zal kunnen terugbetalen. Dat zou een bedrag van €6 miljard betekenen.

Liquiditeitstekorten door te hoge belastingschuld worden op termijn als belangrijkste financiële oorzaak gezien van de instroom bij bijzonder beheer

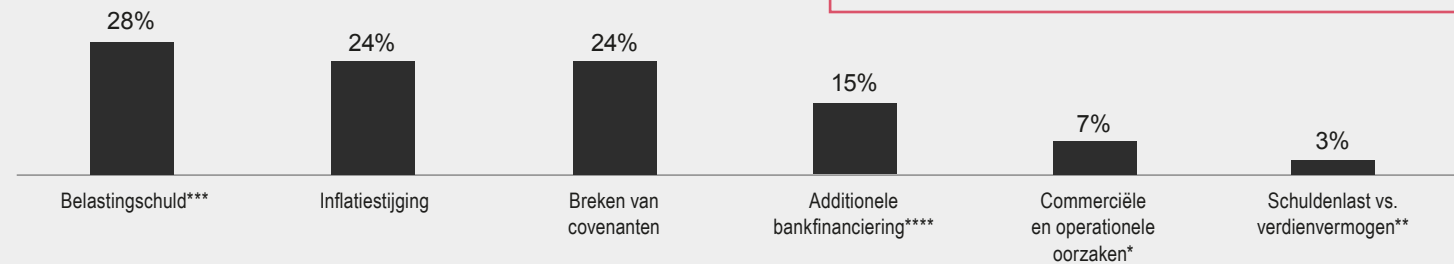
Vraag

Wat zijn op dit moment de belangrijkste financiële oorzaken voor de instroom van nieuwe BBH-dossiers?



Vraag

Wat worden naar uw mening binnen één of twee jaar de belangrijkste financiële oorzaken voor de instroom van nieuwe BBH-dossiers?



Resultaten BB-Barometersurvey januari 2022

* Te hoge bancaire en fiscale schuldenlast versus het verdienvermogen.

** Liquiditeitstekort door te hoog aflossingsniveau bestaande uit additionele bankfinanciering als gevolg van het Coronavirus.

*** Liquiditeitstekort door terugbetalingsverplichting van belastingschuld als gevolg van het Coronavirus.

**** Liquiditeitstekort door commerciële en operationele oorzaken.

Hoge grondstofprijzen en supplychainproblematiek verhogen druk op ondernemers

Naast de financiële oorzaken, is het panel ook gevraagd naar de belangrijkste *commerciële en operationele oorzaken* van de instroom van nieuwe BBH-dossiers. Stijgende energie- en grondstofprijzen, gevolgd door supplychainproblematiek, zijn de twee meest genoemde oorzaken. Ook verwacht een groot deel van het panel dat deze problemen minimaal de komende één tot twee jaar aanhouden.

Dit beeld sluit aan op andere onderzoeken. Zo is door het snelle economische herstel in het afgelopen jaar onder meer een tekort aan containers ontstaan en zijn energie- en grondstofprijzen gestegen¹⁴. Daar zijn de effecten van de oorlog in Oekraïne nog bovenop gekomen, waarbij de prijs van gas en steenkool in de weken na de inval zelfs meer dan verdubbeld is¹⁵. Dit heeft ertoe geleid dat in maart en april 2022 de inflatie in Nederland uitkwam op respectievelijk 9,7% en 9,6%. Dit is de grootste prijsstijging sinds 1976¹⁶. In mei 2022 is de inflatie iets gedaald naar 8,8%, wat nog steeds historisch hoog is.

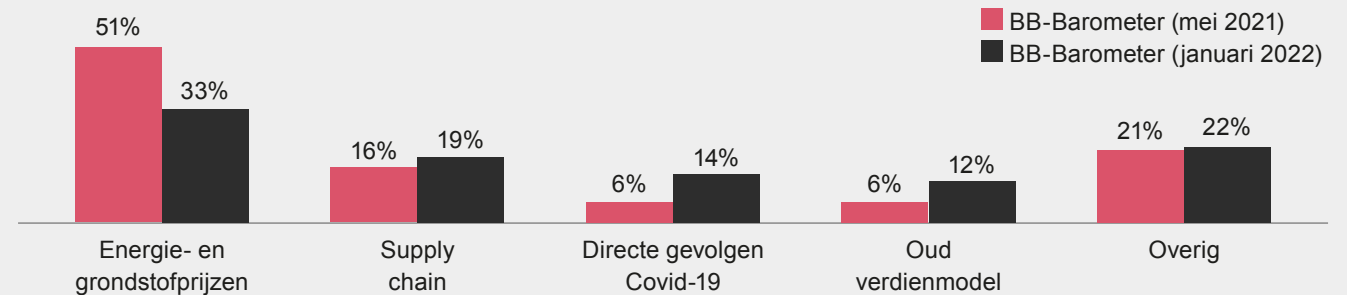
Hogere inkooprijzen niet kunnen doorberekenen aan klanten

Met een dergelijk hoge inflatie kunnen ondernemingen proberen de prijsstijgingen door te berekenen aan hun klanten. Dit is echter lang niet voor alle ondernemingen mogelijk. Een goed voorbeeld zijn de verschillende faillissementen eind 2021 onder energieleveranciers die de verkoopprijzen door vaste contracten niet konden laten meebewegen met hun inkoopkosten¹⁷. Het is de vraag in welke mate andere ondernemingen wel in staat zijn de hogere kosten door te berekenen aan hun klanten. Vooral voor ondernemingen die actief zijn in een (internationaal) concurrerende markt zal dit lastig zijn en zal het wellicht ten koste gaan van de winstgevendheid¹⁸.

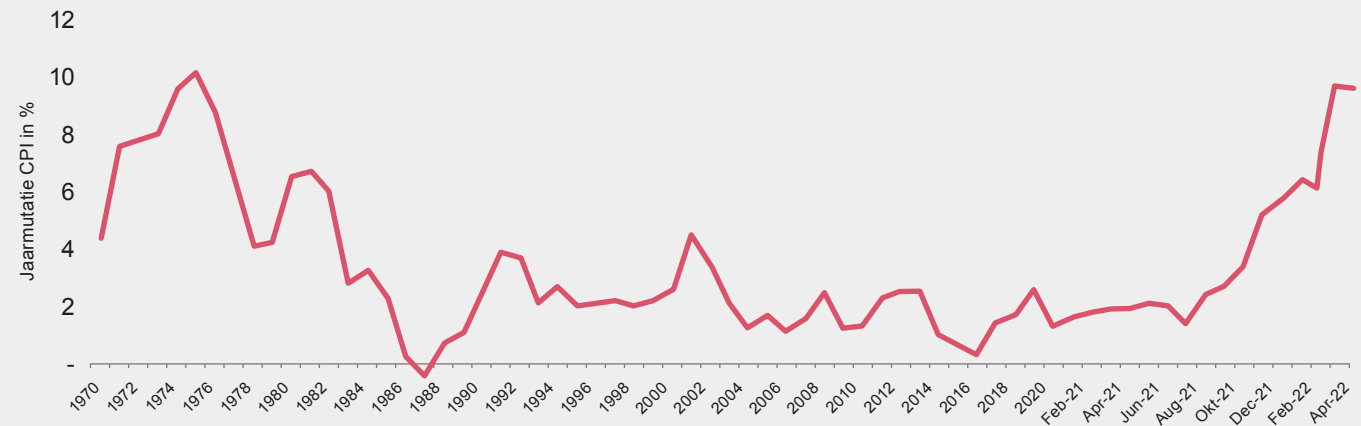
Grondstofprijzen en supplychainproblematiek zijn de belangrijkste commerciële en operationele oorzaken voor instroom BBH-dossiers

Vraag

Wat zijn op dit moment de belangrijkste commerciële en operationele oorzaken voor de instroom van nieuwe BBH-dossiers?



Ontwikkeling consumentenprijsindex (CPI) 1970 - 2022



Resultaten BB-Barometer survey januari 2022. Eventuele effecten van de oorlog in Oekraïne zijn niet meegenomen in de resultaten.

Hoge energie- en grondstofprijzen ook over één tot twee jaar belangrijke oorzaak instroom

In de BB-Barometersurvey van januari 2022 gaf 18% van het panel van herstructureringsexperts aan dat ook over één tot twee jaar de hoge energie- en grondstofprijzen de belangrijkste commerciële en operationele oorzaak zal zijn van de instroom.

Wereldwijd loopt de inflatie sinds de tweede helft van 2021 op, zo ook in Nederland. Eind 2021 werd echter nog door verschillende partijen gedacht dat de inflatie in de loop van 2022 zal afnemen, waaronder de ECB¹⁹. Begin 2022 gingen echter steeds meer geluiden op dat de inflatie mogelijk toch langdurig van aard zal zijn, vooral als de hoge energieprijzen structureel zijn²⁰. Ook de president van DNB, Klaas Knot, gaf destijds aan te verwachten dat de inflatie in de eurozone over heel 2022 boven de 4% zal blijven, bijna twee keer zoveel als de eerdere voorspellingen van de ECB²¹. Dit geeft een vergelijkbaar beeld met de verwachtingen van een deel van de herstructureringsexperts in januari 2022; dat de hogere energie- en grondstofprijzen komende één tot twee jaar aan blijven.

Hoewel de resultaten van deze BB-Barometersurvey nog dateren van voor de oorlog in Oekraïne, zijn ze daardoor niet minder relevant geworden. De oorlog in Oekraïne, met de daaropvolgende sancties tegen Rusland, heeft immers bijgedragen aan een forse stijging van de grondstofprijzen met een recordhoge inflatie als gevolg. Hierdoor zijn de inflatieramingen wederom naar boven bijgesteld. Op basis van een door Rabobank uitgewerkt scenario, waarbij wordt uitgegaan van strikte sancties, kan de inflatie tot begin 2023 om en nabij 8% blijven²².

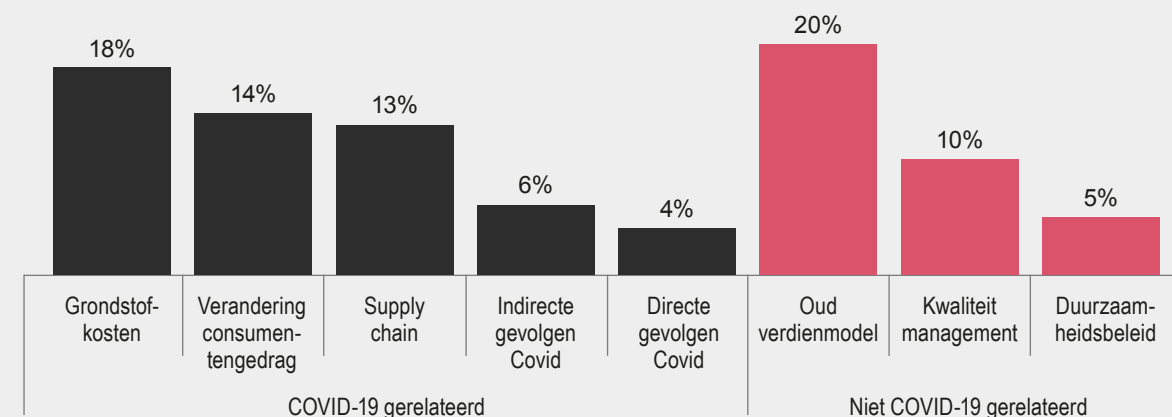
Terug naar het 'oude normaal'

In de BB-Barometersurvey van januari 2022 gaf 20% van het panel aan dat een verouderd verdienmodel (al van voor het coronavirus) de belangrijkste commerciële en operationele oorzaak zal zijn van de instroom. Hiermee leek het panel te verwachten dat over één tot twee jaar de, directe en indirecte, gevolgen van de coronacrisis minder van invloed zullen zijn op de instroom van nieuwe dossiers. Aangezien deze surveyresultaten dateren van voor de start van de oorlog in Oekraïne, is het de vraag hoe lang het zal duren voordat we inderdaad weer terugkeren naar het 'oude normaal'.

Hoge grondstofkosten ook op termijn een belangrijke commerciële en operationele oorzaak van de instroom

Vraag

Wat worden naar uw mening binnen één of twee jaar de belangrijkste commerciële en operationele oorzaken voor de instroom van nieuwe BBH-dossiers?

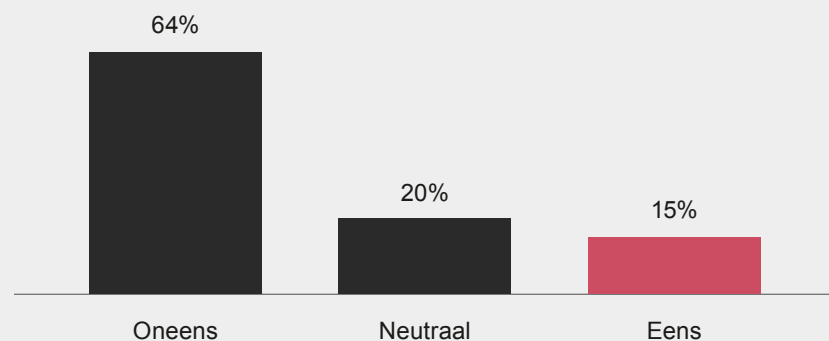


Resultaten BB-Barometer survey januari 2022. Eventuele effecten van de oorlog in Oekraïne zijn niet meegenomen in de resultaten.

Ondernemingen wapenen zich onvoldoende tegen supply-chain disrupties en stijgende energie- en grondstofprijzen

Stelling

Ondernemingen in bijzonder beheer nemen voldoende maatregelen om zich te verweren tegen de toenemende supplychain disrupties en stijgende grondstof- en energiekosten*



* De zeven antwoordmogelijkheden uit de survey (variërend van 'helemaal mee oneens' tot 'helemaal mee eens') zijn samengevoegd tot de drie gepresenteerde antwoorden.

Ondernemingen nemen onvoldoende maatregelen tegen supplychain disrupties en stijging grondstofprijzen

Supplychain disrupties en de sterke stijging in grondstofprijzen baren het panel zorgen. 64% van het panel gaf bij de BB-Barometersurvey van januari 2022 aan dat ondernemingen naar hun mening onvoldoende maatregelen hiertegen nemen.

Effectief supplychainmanagement

De toegang tot cruciale materialen en leveranciers heeft steeds meer prioriteit gekregen door de invloed van geopolitieke, economische en technologische veranderingen. Dit is verder versterkt doordat ondernemingen in de afgelopen periode zijn geconfronteerd met de kwetsbaarheden in hun supplychain door de gevolgen van het coronavirus en de oorlog in Oekraïne. Denk hierbij aan de lockdowns en handelsrestricties/sancties, met o.a. materiaaltekorten als gevolg.

Ondernemingen kunnen zich (beter) wapenen tegen dergelijke supplychain disrupties door bijvoorbeeld het inkoop- en voorraadbeleid te optimaliseren, alternatieve leveranciers te identificeren als achtervang en eventueel alternatieve materiaalkeuzes te specificeren. Daarnaast kunnen ondernemingen de productiecapaciteit diversificeren, productiefaciliteiten flexibeler inrichten en (deels) regionaal organiseren om zo aan te sluiten op de lokale marktbehoefte. Investerings in technologie kunnen bijdragen aan het compenseren van (eventuele) kostenstijgingen die gepaard gaan met het wapenen tegen supplychain disrupties²³.

Verder kan een onderneming haar reactiemogelijkheden vergroten door te anticiperen op de invloed van (nieuwe) supplychain disrupties. Het is hiertoe cruciaal om goed zicht te ontwikkelen, door het actief monitoren van bepaalde ontwikkelingen en risico's, om vervolgens tijdig te kunnen anticiperen. Dit geldt in het bijzonder wanneer de winstgevendheid en de liquiditeit al onder druk staan en er weinig ruimte is om te investeren.

64%

Geeft aan dat ondernemingen onvoldoende maatregelen nemen tegen supplychain disrupties en stijgende grondstofprijzen.

3. De verwachte omvang van het aantal faillissementen is toegenomen

TE HUIJER



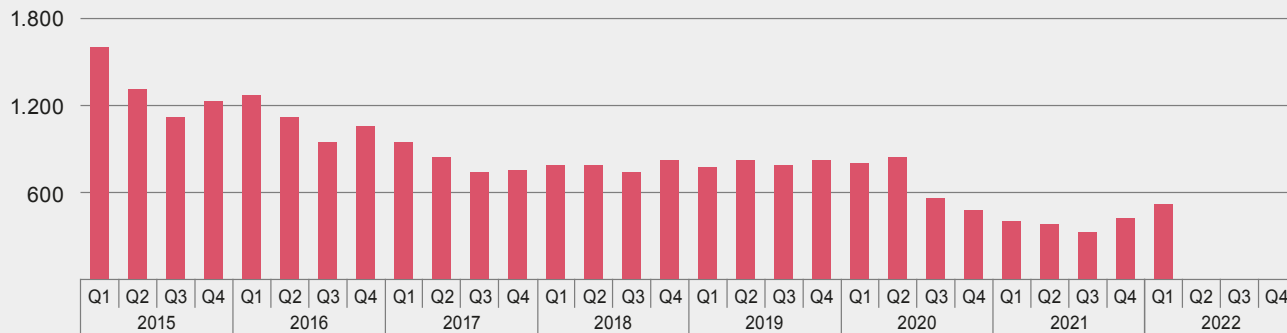
“

Het uiteindelijke effect van de coronacrisis zal bepaald worden door hoe de overheid de wederopbouw faciliteert.

Bijzonder-beheerbankier

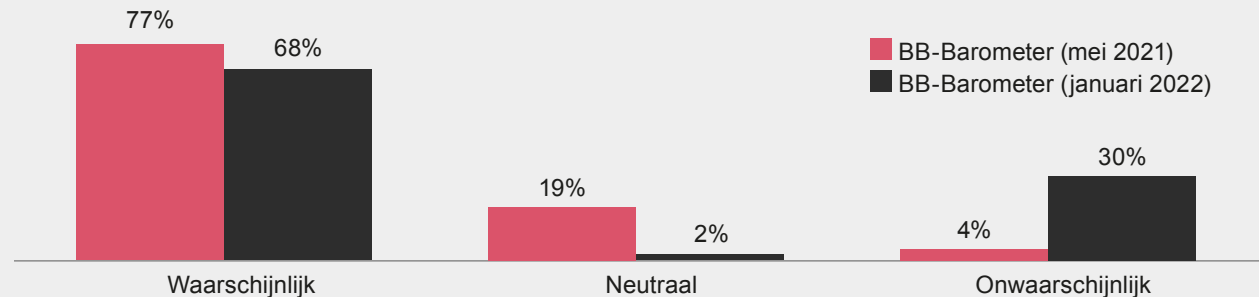
Toename in faillissementen verwacht in Q2 2022

Aantal faillissementen per kwartaal - exclusief eenmanszaken



Vraag

Hoe waarschijnlijk acht u het dat het aantal faillissementen in Q1 2022 zal toenemen?*



* De zeven antwoordmogelijkheden uit de survey (variërend van 'zeer onwaarschijnlijk' tot 'zeer waarschijnlijk') zijn samengevoegd tot de drie gepresenteerde antwoorden.

Laagste aantal faillissementen in afgelopen 31 jaar

Uit cijfers van het CBS blijkt dat het aantal faillissementen in 2021 het laagste was van de afgelopen 31 jaar. Dit is onlosmakelijk verbonden met het coronavirus en de daaraan gerelateerde steunmaatregelen, zoals het CBS ook aangeeft²⁴. Hiermee is de economie weliswaar overeind gehouden, maar het zorgde volgens Atradius ook voor een kunstmatig laag aantal faillissementen²⁵. Dit is ook duidelijk zichtbaar in de sterke daling in faillissementen per Q3 2020 (zie grafiek).

Panel verwacht in Q1 2022 stijging van het aantal faillissementen

Na bijna twee jaar een daling gehad te hebben in faillissementen, verwacht een ruime meerderheid van het panel een stijging in faillissementen per begin 2022. Dit blijkt uit zowel de BB-Barometersurvey van januari 2022 (68%) als van april 2022 (77%). De voorspelling van het panel in januari 2022 was overigens correct, aangezien het aantal faillissementen in Q1 2022 ook licht hoger was ten opzichte van het kwartaal ervoor. April daarentegen kent weer een historisch laag aantal faillissementen. Duidelijk is dat het panel verwacht dat er iets staat te gebeuren.

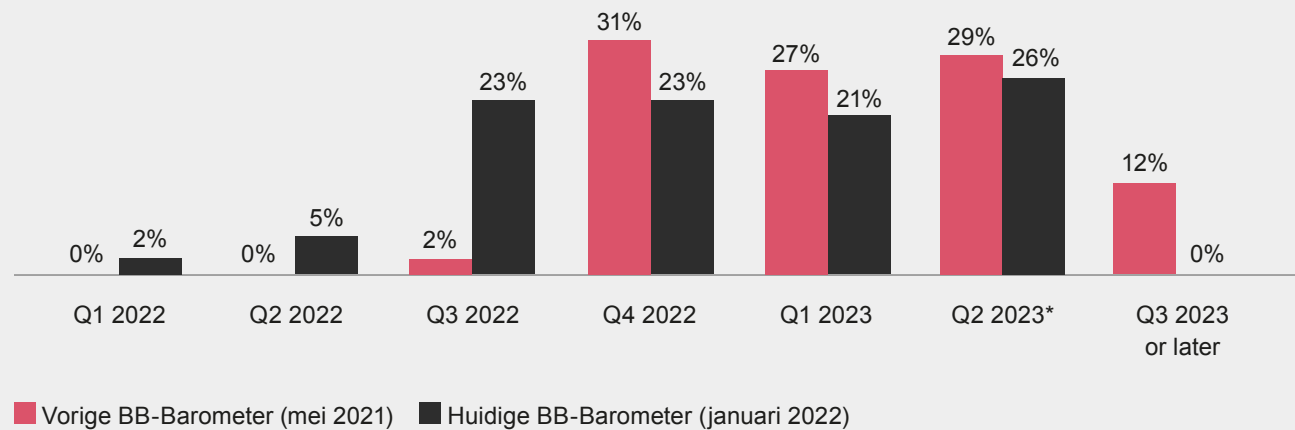
De door het panel verwachte stijging sluit ook aan op andere onderzoeken. Zo verwacht Atradius dat, na twee jaar van daling, het aantal faillissementen in Nederland met 101% zal stijgen in 2022 en met 19% in 2023²⁶. Deze stijging kan niet uitblijven nu er een eind is gekomen aan de steunmaatregelen en veel ondernemingen in 2022 beginnen met het terugbetalen van de uitgestelde belastingschuld. Daarnaast zorgt de oorlog in Oekraïne, met onder andere een hoge inflatie, supplychaindisrupties en andere onzekerheden als gevolg, ook voor de nodige uitdagingen²⁷.

De verwachte stijging heeft zeer waarschijnlijk ook te maken met de zogenaamde zombiebedrijven²⁵; bedrijven zonder overlevingskansen die door de ruime overheidssteun (nog) niet failliet zijn gegaan. Dit heeft ook een ander nadelig effect. Door deze steun zijn medewerkers in niet-levensvatbare bedrijven aan het werk gehouden, terwijl gezonde bedrijven met de huidige arbeidskrachte juist om mensen staan te springen^{28, 29}.

Verdeeldheid over het verwachte hoogtepunt van het aantal faillissementen

Vraag

Wanneer verwacht u dat het aantal faillissementen zijn hoogtepunt bereikt?



56%

Van het panel van herstructureringexperts verwacht een piek in faillissementen in de eerste helft van 2023.

Hoewel de meerderheid van het panel heeft aangegeven een toename te verwachten in het aantal faillissementen, lijken de experts niet eensgezind over het moment waarop de piek zal plaatsvinden. De experts zijn het er wel over eens dat het eerder verwachte hoogtepunt in de tweede helft van 2022 naar een later moment is opgeschoven.

“Gezien de beperkte capaciteit van de Belastingdienst in het faciliteren van maatwerkoplossingen, lijkt een meer algemene coulanceregeling de enige mogelijkheid om een faillissementsgolf te voorkomen.”

Bijzonder-beheerbankier



4. De industriesector, retail en groothandel
worden het hardst geraakt door de
oorlog in Oekraïne



“

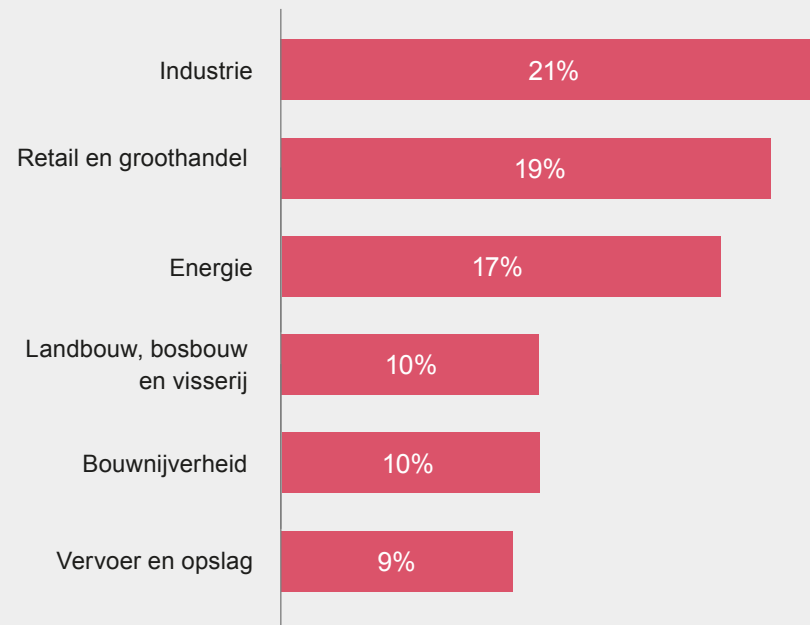
Bedrijven die actief zijn in energie-intensieve sectoren, zoals industrie, zullen het hardst worden getroffen.

Bijzonder-beheerbankier

Panel verwacht dat vooral de industriesector geraakt zal worden door de oorlog in Oekraïne

Vraag

In welke branche verwacht u de **meeste** instroom van het aantal BBH-dossiers als gevolg van de oorlog in Oekraïne?*



* Sectoren zijn gedefinieerd op basis van de indeling die het CBS hanteert.

Meeste instroom door oorlog in Oekraïne verwacht in de industriesector

Dit komt naar verwachting door de stijging in energiekosten en hogere prijzen voor grondstoffen^{2, 3, 30}. Volgens Rabobank en ABN AMRO is de invloed hiervan op korte termijn het hoogst bij de energie-intensieve industrie zoals basismetalen, bouwmaterialen en papier^{2, 3}. In een later stadium zullen ook de minder energie-intensieve sectoren in de industrie geraakt worden. Dit komt vooral door de hogere grondstofprijzen en langdurige leveringstekorten die verder zijn toegenomen door de oorlog in Oekraïne³². Dit leidt tot grotere schaarste, verder oplopende prijzen, en daarmee druk op marges voor ondernemingen die de prijsstijgingen niet kunnen doorberekenen aan hun klanten.

Ook de retail en groothandel zullen naar verwachting geraakt worden

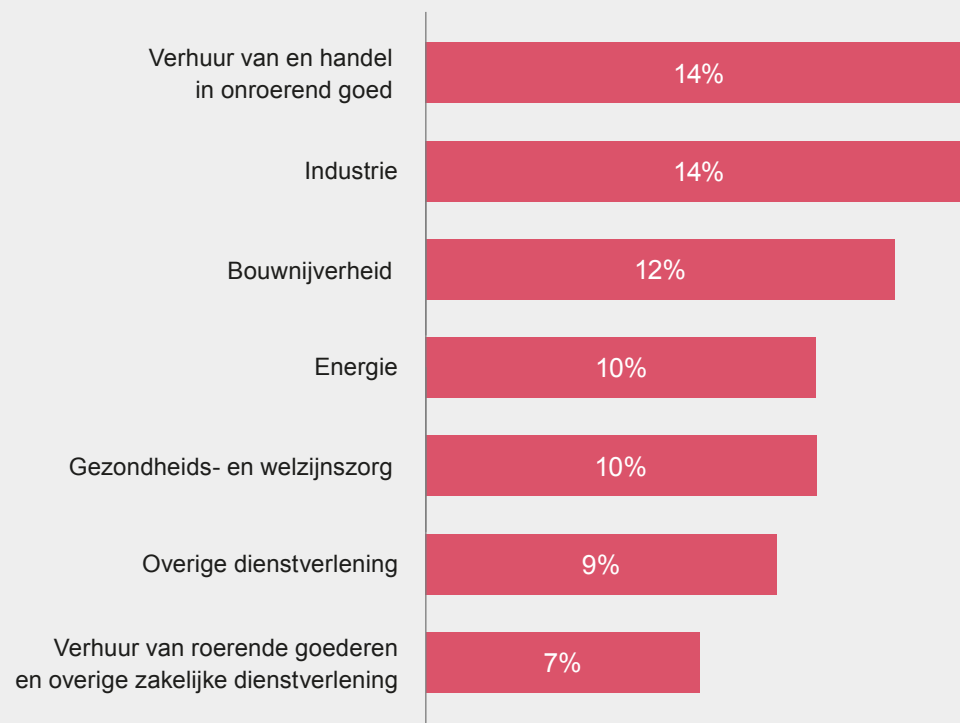
Een groot deel van het panel (19%) verwacht dat de retail en groothandel het meest geraakt zullen worden. Een mogelijke verklaring is dat de sector veel last heeft gehad van de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne daar nog bovenop komt. Volgens Rabobank zullen vooral de indirecte effecten van de oorlog in Oekraïne impact hebben op de sector². Bijvoorbeeld de verdere verstoringen van de aanvoerketen door logistieke problemen en oplopende inflatie met als mogelijk gevolg toenemende margedruk. Ook heeft het consumentenvertrouwen in Nederland een flinke deuk opgelopen. Volgens het CBS is het consumentenvertrouwen in april 2022 zelfs op het laagste niveau ooit gemeten³¹. Het CBS meet het consumentenvertrouwen maandelijks sinds april 1986.

Resultaten BB-Barometer survey januari 2022. Eventuele effecten van de oorlog in Oekraïne zijn niet meegenomen in de resultaten.

Op (middel)lange termijn verwacht het panel dat de vastgoed- en industriesector het sterkst geraakt worden door de negatieve effecten van de coronacrisis

Vraag

Welke sectoren* ondervinden volgens u binnen één of twee jaar het sterkst de negatieve effecten van het coronavirus?



* De volgende sectoren zijn expliciet uitgezonderd omdat deze gezien worden als de sectoren die het hardst op korte termijn worden geraakt: 1) Cultuur, sport, recreatie en entertainment 2) Retail en groothandel en 3) Horeca


Veranderd consumentengedrag heeft impact op winkelvastgoed

4% van het panel geeft aan dat ondernemingen actief in de vastgoedsector** binnen één of twee jaar het sterkst de negatieve effecten ondervinden van de coronacrisis. Dit is vergelijkbaar met de vorige BB-Barometer (juli 2021), waar 18% van het panel dit had aangegeven.

Volgens ABN AMRO zal de meeste druk komen te liggen op de grotere kantoren (vanwege de transitie naar thuiswerken) en het winkelvastgoed. De laatstgenoemde sector staat al langer onder druk door de transitie naar online winkelen, waar de gedwongen winkelsluiting door de coronacrisis was bijgekomen. Ter illustratie, de waarde van het winkelvastgoed daalde in de eerste drie kwartalen van 2021 met 7,4% in vergelijking met dezelfde periode het jaar daarvoor. Dit volgde op een krimp van 5,7% in 2020¹⁴. De gemiddelde waarde van winkelvastgoed daalde nog steeds in het laatste kwartaal van 2021, maar minder sterk dan in de kwartalen daarvoor.³²

Industriesector ondervindt op termijn negatieve effecten van het coronavirus

14% van het panel van herstructureringsexperts verwacht dat de industriesector binnen één of twee jaar de negatieve effecten van de coronacrisis zal ervaren (let op: de effecten van de oorlog in Oekraïne waren nog niet meegenomen in deze uitslag). Opvallend is dat ABN AMRO aangeeft dat de industriesector in 2021 met 13,5% is gegroeid door het sterke herstel van de economie, ondanks lange levertijden en ernstige tekorten aan materialen¹⁴. Een mogelijke verklaring voor het antwoord van het panel is dat de sector tegen zijn grenzen kan gaan aanlopen en een deel van de ondernemingen toch problemen gaat ondervinden van stijgende grondstofprijzen, personeelstekort en toeleveringsproblemen.^{33, 34}



**5. Verdeeldheid onder het expertpanel of EU-landen
voldoende staatssteun mogen verlenen aan ondernemingen
die worden getroffen door de oorlog in Oekraïne**



“

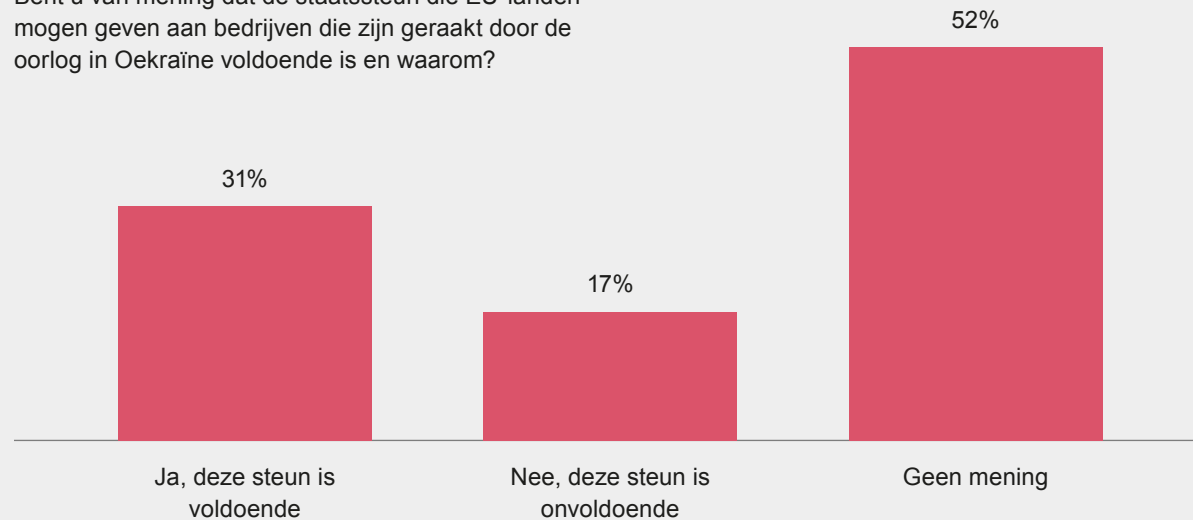
Staatssteun zal een dempend effect geven op de eventuele economische schok als gevolg van de oorlog in Oekraïne.

Advocaat Insolventierecht

31% van de experts vindt dat er voldoende staatssteun is voor ondernemingen die worden geraakt door de oorlog in Oekraïne

Vraag

Bent u van mening dat de staatssteun die EU-landen mogen geven aan bedrijven die zijn geraakt door de oorlog in Oekraïne voldoende is en waarom?



31%

Van het expertpanel vindt dat EU-landen voldoende steunmaatregelen mogen nemen voor ondernemingen die door de oorlog in Oekraïne zijn geraakt.

Europese Commissie neemt een tijdelijk staatssteunkader aan om de economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne te kunnen opvangen

De Europese Commissie heeft besloten de staatssteunregels voor EU-landen tijdelijk te versoepelen om ondernemingen die worden geraakt door de oorlog in Oekraïne te ondersteunen. Hierdoor kunnen EU-lidstaten beperkte steunbedragen toekennen, zorgen dat ondernemingen over voldoende liquiditeit blijven beschikken en ondernemingen compenseren voor de extra kosten als gevolg van de hoge gas- en elektriciteitsprijzen. Het tijdelijke staatssteunkader blijft in ieder geval van kracht tot 31 december 2022.³⁵

Verdeeldheid onder experts of EU-landen voldoende staatssteun mogen verlenen

31% van de herstructureringsexperts vindt dat EU-landen voldoende staatssteun mogen verlenen aan ondernemingen die zijn geraakt door de oorlog in Oekraïne. Een deel van deze experts geeft aan dat het belangrijk is om ondernemingen te ondersteunen die in de kern gezond zijn en dat de steun een dempend effect kan hebben op de economische schok. Wel heeft een deel van deze experts ook aangegeven dat er niet nog meer staatssteun nodig is en dat we moeten voorkomen dat de overheid alle tegenvallers gaat opvangen.

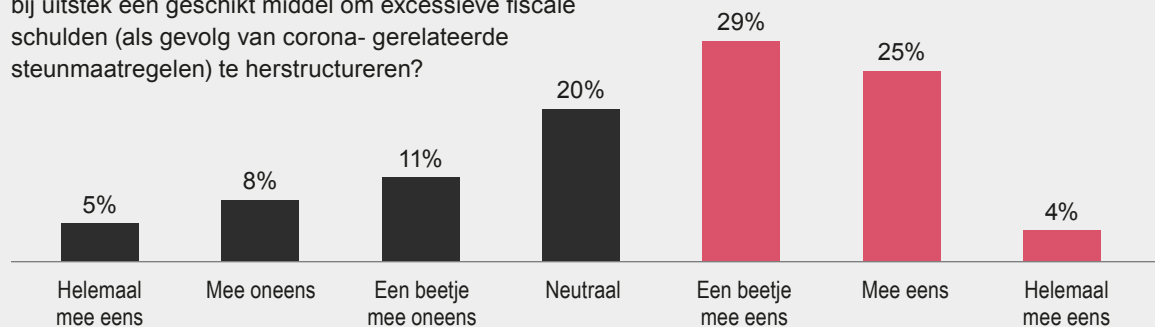
Opvallend is dat een kleine meerderheid van de experts (52%) geen mening heeft over de staatssteun die EU-landen mogen geven aan ondernemingen die zijn geraakt door de oorlog in Oekraïne. Dit wordt mogelijk verklaard doordat er nog te veel onzekerheid is over de daadwerkelijke economische impact van de oorlog en in hoeverre staatssteun nodig is. Daarnaast was tijdens de uitvraag nog niet duidelijk wat de Nederlandse overheid zou doen met de geboden ruimte voor staatssteun. Uiteindelijk heeft het kabinet duidelijk gemaakt dat op dit moment nationale compensatie als gevolg van de sancties niet aan de orde is³⁶.

Resultaten BB-Barometer survey januari 2022. Eventuele effecten van de oorlog in Oekraïne zijn niet meegenomen in de resultaten.

De Wet homologatie onderhands akkoord ('WHOA') is een nuttig middel om bovenmatige (fiscale) schulden te herstructureren

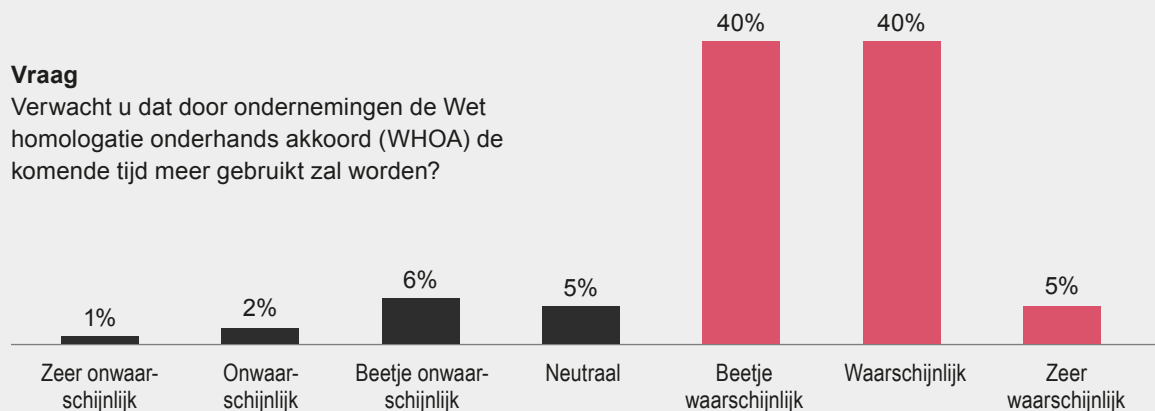
Vraag

De Wet homologatie onderhands akkoord (WHOA) is bij uitstek een geschikt middel om excessieve fiscale schulden (als gevolg van corona-gerelateerde steunmaatregelen) te herstructureren?



Vraag

Verwacht u dat door ondernemingen de Wet homologatie onderhands akkoord (WHOA) de komende tijd meer gebruikt zal worden?



Herstructureren van excessieve (fiscale) schulden

Ruim een jaar geleden (per 1 januari 2021) is de WHOA in werking getreden. Hierdoor kunnen ondernemingen die failliet dreigen te gaan, schuldeisers en aandeelhouders buiten faillissement dwingen akkoord te gaan met een herstructurering van hun (schuld)positie. Een meerderheid van het panel van herstructureringsexperts (58%) geeft dan ook aan dat de WHOA een geschikt middel is om excessieve fiscale schulden te herstructureren.

Gebruik van de WHOA zal toenemen

Sinds januari 2021 zijn tot heden 111 uitspraken gepubliceerd. Dit betreffen alleen gepubliceerde uitspraken; het werkelijke aantal zal een stuk hoger liggen. De WHOA wordt regelmatig gebruikt om een afkoelingsperiode te bewerkstelligen om tijd te creëren om uiteindelijk een akkoord tot stand te brengen. Dat een WHOA-procedure geen sinecure is, blijkt ook uit het feit dat de helft van de gepubliceerde homologatieverzoeken is afgewezen. Een gebrekkige of onvolledige informatievoorziening speelt vaak een rol bij de homologatieafwijzingen.

Van het panel krijgen we terug dat de WHOA op veel dossiers inmiddels langskomt als een van de mogelijke oplossingsrichtingen. Dit onderstreept ook de verwachting van het panel dat de WHOA in de komende tijd vaker ingezet zal worden, aangegeven door 85% van de respondenten. Bij de vorige BB-Barometer (juli 2021) was dit ook een ruime meerderheid met 83%.

85%

Van het expertpanel verwacht dat de WHOA de komende tijd meer gebruikt gaat worden.



6. Duurzaamheid speelt steeds belangrijkere rol in herstructureringen



“

Een aantal MKB-ondernemingen die ik tegenkom is zich nog onvoldoende bewust van de impact van de groeiende nadruk op duurzaamheid.

Bijzonder-beheerbankier

Resultaten BB-Barometer survey januari 2022. Eventuele effecten van de oorlog in Oekraïne zijn niet meegenomen in de resultaten.

Duurzaamheid wordt steeds belangrijker voor financiers

Een meerderheid (62%) van het panel van herstructureringsexperts gaf in de vorige BB-Barometersurvey (januari 2022) aan dat duurzaamheid een rol speelt in het besluitvormingsproces rondom een herstructurering. Dit is een stijging ten opzichte van de vorige BB-Barometer (juli 2021), waar 49% van het panel dit had aangegeven.

Zoals ook in de vorige BB-Barometer is aangegeven verwachten wij dat duurzaamheid, inclusief gerelateerde thema's zoals sociale en corporate governance ('ESG'), een steeds belangrijkere rol gaat spelen. Dit komt onder andere door ontwikkelingen die impact hebben op de manier waarop bedrijven momenteel werken, zoals kritische klanten en veranderende regelgeving (denk bijvoorbeeld aan de Europese Green Deal en CO₂-heffing). Hierbij zijn ondernemingen actief in ecosystemen en opereren al lang niet meer in een isolement. Veranderingen treffen het gehele ecosysteem. Ook kapitaalmarkten veranderen snel; potentiële geldverstrekkers, zoals banken maar ook private-equityfirma's, koppelen steeds vaker leningen en investeringen aan ESG-doelstellingen. Dit is ook duidelijk zichtbaar in de ontwikkeling van uitgegeven schuld met een ESG-label. In 2021 is dit wereldwijd meer dan verdubbeld (+120%), zoals PwC in een recent onderzoek laat zien³⁷.

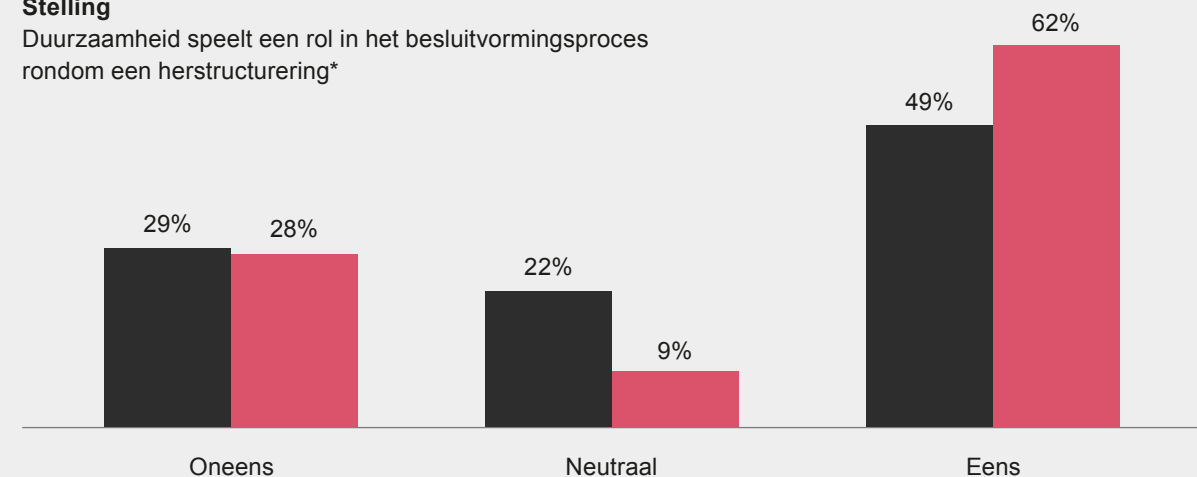
Ook blijkt het belang van ESG uit de recent gepubliceerde CEO-survey van PwC. Meer dan de helft van de ondervraagde Nederlandse CEO's zegt in de bedrijfsstrategie doelen te hebben opgenomen voor het terugdringen van de CO₂-uitstoot en een kwart zegt zelfs te streven naar net-zero³⁸.

Ook de oorlog in Oekraïne en de daaropvolgende sancties tegen Rusland beïnvloeden de energietransitie op verschillende manieren, al is volgens Rabobank nog niet te voorspellen of het ook daadwerkelijk tot een versnelling van de transitie zal leiden⁴⁶. Zo is er aan de ene kant een sterke (prijs)prikkel tot energiebesparing en vervanging van dure fossiele brandstoffen door goedkopere hernieuwbare alternatieven. Echter, aan de andere kant wordt het ook interessanter om te investeren in nieuwe gas- en olievelden, mede om de leveringszekerheid te garanderen. De tijd zal het leren.

Duurzaamheid speelt bij het besluitvormingsproces in een herstructurering een steeds grotere rol

Stelling

Duurzaamheid speelt een rol in het besluitvormingsproces rondom een herstructurering*



* Samengevoegde antwoorden vanuit de survey.

■ Vorige BB-Barometer (juli 2021)
■ Huidige BB-Barometer (januari 2022)

62%

Van het expertpanel geeft aan dat duurzaamheid in toenemende mate een rol speelt in een herstructurering.

Inflatie, probleem of manier om onze schulden ‘weg te infleren’?



Een bericht van Edwin van Wijngaarden

Partner bij PwC Restructuring

Maar liefst 67% van de ondervraagde experts noemt de stijgende grondstofprijzen of supplychainproblematiek als de belangrijkste commerciële en operationele oorzaak voor de huidige instroom. Dat is niet verrassend.

Ondanks het feit dat door de afbouw van de coronamaatregelen de vooruitzichten positiever zijn geworden, worden veel ondernemingen op dit moment geconfronteerd met hogere kostprijzen. Voor sommige ondernemingen kan dit juist in hun voordeel werken.

Wanneer ondernemingen in staat zijn de prijsstijgingen door te berekenen aan hun klanten, neemt de relatieve schuldenpositie namelijk af. Gezien de opgebouwde belastingschuld van €19.2 miljard per december 2021, hoeft een hogere inflatie dus niet per se een probleem te zijn. Hiertegenover staan ondernemingen die maar in beperkte mate in staat zijn om hogere prijzen door te berekenen aan klanten. Bijvoorbeeld de Nederlandse kastomatenteler die concurreert met een Spaanse teler.

Niet alleen de mogelijkheid om de kostenstijging te verrekenen met de verkoopprijs heeft impact op ondernemingen. Hogere prijzen dwingen consumenten om bepaalde keuzes te maken, waardoor het consumentengedrag kan veranderen. Ook dit zal bepaalde ondernemingen harder raken dan andere en kan wellicht zelfs invloed hebben op hele sectoren.

Met deze ontwikkelingen staan we als maatschappij weer voor een nieuwe vraag. In hoeverre moeten we ondernemingen die geraakt worden door hogere kostprijzen compenseren of ondersteunen?

Uiteindelijk moeten bedrijven weer op hun eigen benen komen te staan en is het niet aan de overheid om te blijven steunen. De overheid heeft daarentegen wel een belangrijke rol in het beleid voor de terugbetaling van de opgebouwde belastingschulden.

Staatssecretaris Marnix van Rij van Financiën verwacht dat tussen de 25% en 30% van de 282.000 bedrijven die uitstel kregen hun schuld bij de Belastingdienst niet kunnen terugbetalen. Hier zitten ongetwijfeld levensvatbare bedrijven tussen. Een faillissement zou dan zeer waarschijnlijk leiden tot waardeverlies. Een WHOA-traject is niet altijd mogelijk vanwege de tijdsduur en hoge kosten.

We herhalen daarom onze boodschap van de BB-Barometer van juli 2021. Het is belangrijk dat de overheid nadenkt over een plan B voor levensvatbare ondernemingen die niet in vijf jaar de opgebouwde belastingschuld kunnen terugbetalen. Mogelijk vraagt dit om aanvullend of herziend beleid inzake de herstructurering van belastingschulden.

Meer aandacht voor de emotionele druk op ondernemers in zwaar weer



Een bericht van Erik in 't Groen en Omar Khader

Senior manager en manager bij PwC Restructuring

Mentale impact onderschat

Veel ondernemers die terugkijken op een proces van ondernemen in financieel zwaar weer, geven aan dat ze de emotionele impact ervan hebben onderschat. Uit wetenschappelijk onderzoek van de Universiteit Leiden blijkt dat er parallellen zijn te trekken met het verwerken van het verliezen van een naaste. De schok, de pijn, het ontkennen en uiteindelijk het aanvaarden en doorgaan zijn fasen die ondernemers doormaken wanneer zij in zwaar weer verkeren of failliet gaan. Ook bleek dat veelvuldig fysieke en psychologische klachten optreden zoals hartproblemen of depressies. Daarnaast treden vaak relationele problemen op en verliest men vrienden.

Minder autonomie

Een mogelijke oorzaak is dat ondernemers zich in het algemeen kenmerken door een houding van 'doen' en zelf 'in control willen zijn'. De meesten vinden het vervelend om afhankelijk te zijn van anderen. In een turnaroundproces

ervaren ze voor een groot deel 'out of control' te zijn. Denk hierbij aan veelvuldig overleg met (lees: afhankelijkheid van) leveranciers, banken en soms klanten die met plannen moeten instemmen. Daarnaast is er soms overleg nodig met andere stakeholders, die meestal een kritische houding aannemen.

Meer aandacht voor emotionele druk op ondernemers in zwaar weer

Als herstructureringsexpert is het belangrijk om je bewust te zijn van de mentale impact op de ondernemer in tijden van crisis. Hierbij heeft een ondernemer meer nodig dan alleen inhoudelijke competenties en voortvarendheid. Ons advies aan ondernemers en herstructureringsexperts is dan ook: praat niet alleen met elkaar over de zakelijke, maar ook over de persoonlijke problemen en uitdagingen. Immers, een sterke (mentale) ondernemer maakt regelmatig het verschil of een onderneming uit de problemen komt.

WHOA als panacee?



Een bericht van Jan Adriaanse en Jean-Pierre van der Rest

Onderzoekers aan de Universiteit Leiden

De WHOA is een hulpmiddel van de bredere herstructurering

Uit de reacties van het expertpanel blijkt dat de WHOA steeds vaker als alternatief wordt overwogen om bedrijven van de ondergang te redden. Een signaal dat de wet zijn werk doet. Er moet echter niet worden vergeten dat de WHOA uiteindelijk slechts een hulpmiddel is, als onderdeel van een breder ingezette herstructurering. En dus niet als panacee: hét wondermiddel voor alle problemen.

Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat de sleutel tot een succesvolle turnaround een holistische benadering is waarbij een balans wordt gevonden tussen enerzijds 'sanering' en anderzijds 'innovatie', ofwel: het snijden in de kosten waarbij tegelijkertijd aan het

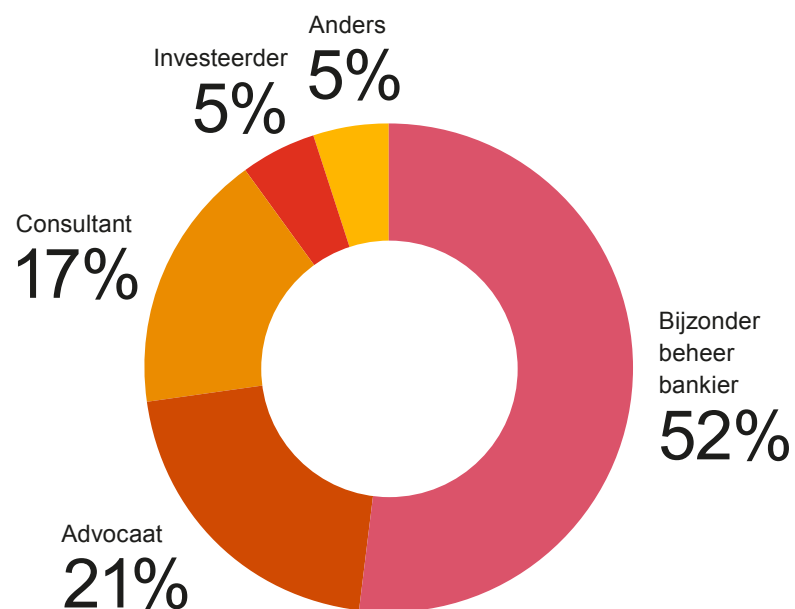
businessmodel wordt gewerkt. Ondernemingen die op deze manier herstructureren hebben een significant hogere kans op overleving danten opzichte van ondernemingen die alleen 'brandjes blussen'.

Een financiële herstructurering, bijvoorbeeld in de vorm van een WHOA-akkoord, is dan ook slechts onderdeel van een breder pallet aan turnaroundmaatregelen. Het te agressief inzetten van een WHOA-traject, waarbij er te weinig aandacht is voor oorzakenanalyse, turnaroundplanning, evenals de concrete uitvoering ervan, verlaagt simpelweg de kansen op een succesvolle onderhandeling, en uiteindelijk het akkoord. In die zin moet een WHOA louter worden ingezet als een hulpmiddel, maar niet als doel op zich.

Surveymethodology

Geconsulteerde groep

PwC en Universiteit Leiden hebben voor deze survey 102 herstructureringsexperts geraadpleegd. Het panel van herstructureringsexperts is geraadpleegd tussen 20 december 2021 en 21 januari 2022. Om de invloed van de oorlog in Oekraïne in kaart te brengen is in de periode april 2022 een aanvullende verkorte survey uitgestuurd, waaraan 86 experts hebben deelgenomen.



Alle vragen zijn beantwoord op een vertrouwelijke basis.

Onderzoeksopzet

De uitkomsten van de BB-Barometer zijn (mede) gebaseerd op uitkomsten van voornoemde surveys en documenten en informatie zoals PwC die van verschillende partijen heeft ontvangen. PwC en/of Universiteit Leiden hebben zich bij het opstellen van de BB-Barometer (mede) gebaseerd op de aan PwC en/of Universiteit Leiden ter beschikking gestelde en al bestaande informatie, waarbij is aangenomen dat deze informatie juist, volledig en niet misleidend is. De betrouwbaarheid van de aan PwC en/of Universiteit Leiden ter beschikking gestelde documenten en informatie is door PwC en Universiteit Leiden niet geverifieerd of gevalideerd.

De BB-Barometer is louter bestemd voor informatieve doeleinden en is niet bedoeld voor enig ander gebruik of bestemd voor enig ander

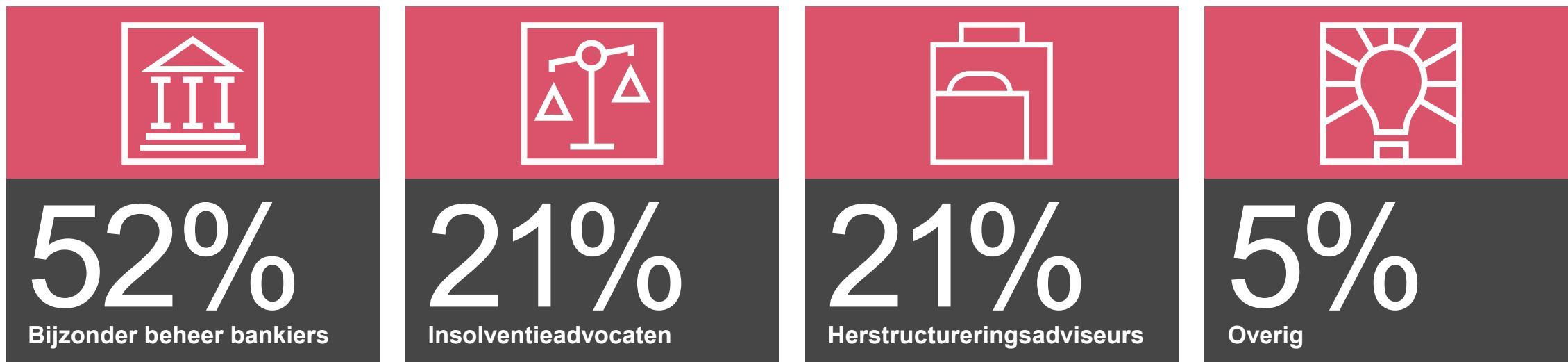
doel. Hoewel PwC en de Universiteit Leiden bij de totstandkoming van de BB-Barometer de nodige zorg hebben betracht, verstrekken PwC en de Universiteit Leiden geen enkele expliciete of impliciete verklaring noch bieden PwC en de Universiteit Leiden enige garantie.

De verdeling van de geconsulteerde groep van experts naar rol is als volgt ten aanzien van de juistheid of volledigheid van de in de BB-Barometer vervatte informatie. U blijft te allen tijde zelf volledig verantwoordelijk voor (een) eventuele op de BB-Barometer gebaseerde besluitvorming en/of beslissing(en). PwC en de Universiteit Leiden aanvaarden geen enkele verantwoordelijkheid, zorgplicht en/of aansprakelijkheid – contractueel, op basis van onrechtmatige daad (inclusief nalatigheid) of anderszins – voor de BB-Barometer noch voor de gevolgen van enig handelen of nalaten door u en/of derden op basis van (de inhoud van) de BB-Barometer.

Wij danken alle herstructureringsexperts voor hun deelname

188 experts*

Een gedeelte van het panel van herstructureringsexperts heeft op anonieme basis deelgenomen



ABN AMRO, ING en Rabobank

AKD advocaten, Allen & Overy, Clifford Chance LLP, CMS, De Advocaten van Van Riet, Dentons, DVDW Advocaten, Van den Herik & Verhulst Advocaten, Loyens & Loeff, NautaDutilh, Ten Holter Noordam Advocaten, Van Doorne, Wijn & Stael en Windt Le Grand Leeuwenburgh

BBN Business Improvement, BerendsenVisser, Ceres Legal, doorstart.nl, Exitus, Houben & Lijftogt, Koens Consultancy, Kruger Interim Management, Kruger Business Consultants, Restruction en UNO Bedrijfsadviseurs

Stenn International

* Dit betreft het totaal van de 102 herstructureringsexperts die zijn geraadpleegd tussen 20 december 2021 en 21 januari 2022 en de 86 herstructureringsexperts die zijn geraadpleegd tussen 28 maart en 13 april 2022.

Bronnenlijst

1. PwC, juli 2021. Bijzonder Beheer Barometer
2. Rabobank, 10-03-2022. Sectorprognoses: Russische invasie in Oekraïne brengt veel onzekerheid
3. ABN AMRO, 31-03-2022. Hoge gas- en elektriciteitsprijzen kunnen bedrijfsleven circa 22 miljard euro kosten
4. CBS, 15-02-2022. Economie groeit met 0,9 procent in vierde kwartaal 2021
5. ING, 02-12-2021. ING Outlook 2021: Positieve, maar onzekere economische vooruitzichten
6. FD, 16-03-2022. CPB: in somber scenario wél recessie door oorlog Oekraïne
7. CPB, maart 2022. Gevolgen oorlog Oekraïne
8. DNB, 17-03-2022. Economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne
9. Rabobank, 16-03-2022. Blik op de wereld: oorlog en zekerheid
10. RVO, 25-02-2022. Corona-steunpakket voor banen en economie stopt per tweede kwartaal 2022
11. Rijksoverheid, 14-12-2021. Kabinet verlengt coronasteun ondernemers tot en met maart 2022
12. ABN AMRO, 08-11-2021. Belastingenschuld bedrijven is flink toegenomen
13. KvK, 6-03-2022. KVK verwacht toename faillissementen en stoppers
14. ABN AMRO, 22-12-2021. Sectorprognose december 2021
15. DNB, 17-03-2022. Hoe we economisch geraakt worden door de oorlog in Oekraïne
16. CBS, 07-04-2022. Inflatie stijgt naar 9,7 procent in maart
17. FD 17-12-2021. Opnieuw energieleverancier failliet: dit keer Fenor uit Heerenveen
18. FD, 07-12-2021. Inflatie drijft mkb'ers in het nauw nu ze prijzen nauwelijks kunnen doorberekenen
19. ECB, 16-09-2021. Waarom is de inflatie momenteel zo hoog?
20. Rabobank, 20-12-2021. Hoge inflatie leidt niet tot een sterke loon-prijsspiraal
21. Trouw, 06-02-2022. Volgens bankpresident Klaas Knot zijn we voorlopig niet van de hoge inflatie af
22. Rabobank, 28-02-2022. Poetin speelt economisch hoog spel met inval in Oekraïne
23. BCG, 03-08-2020. Designing resilience into global supply chains
24. CBS, 12-01-2022. Historisch laag aantal faillissementen in 2021
25. Atradius, 07-10-2021. Einde overheidssteun leidt tot stijging faillissementen
26. Atradius, 12-04-2022. Insolvencies increase as government support ends
27. Volkskrant, 11-03-2022. Einde coronasteun laat zich voelen: aantal faillissementen stijgt opnieuw
28. Euler Hermes, 06-10-2021. Stijging wereldwijde faillissementen in 2022 met 15%
29. De Volkskrant, 10-12-2021. Wie trekt de stekker uit de coronasteun en durft de boodschap te brengen?
30. ING, maart 2022. Sectorupdate Industry
31. CBS, 21-04-2022. Consumentenvertrouwen daalt in april naar laagste niveau ooit
32. ABN AMRO, 14-09-2021. Stand van vastgoed
33. Rabobank, 08-12-2021. Inflatie en coronamaatregelen spelen grote rol in omzetprognoses Nederlands bedrijfsleven
34. ING, februari 2022. Sectorupdate Industry
35. MinBuza, 23-03-2022. Oekraïne-Rusland: Europese commissie neemt een tijdelijk staatssteunkader aan
36. NOS, 05-05-2022. Geen staatssteun voor bedrijven die worstelen met hoge energieprijzen.
37. PwC, January 2022. Debt & Capital Markets Update
38. PwC, 17-01-2022. 25th Annual Global CEO Survey
39. Rabobank, 26-04-2022. Oorlog in Oekraïne beïnvloedt energietransitie op verschillende manieren

Achtergrond en contactgegevens

PwC Business Restructuring Services

Het PwC Business Restructuring Services-team bestaat uit meer dan 30 professionals en adviseert en ondersteunt bedrijven in financiële moeilijkheden en de financiers en andere stakeholders van deze bedrijven adviseert en ondersteunt. Onze dienstverlening is gericht op het vinden van een oplossing en bestaat onder andere uit het uitvoeren van independent business reviews, financiële en operationele herstructurering en ondersteuning bij insolventie.



Edwin van Wijngaarden

Partner

T: +31 (0)88 792 38 13

E: edwin.van.wijngaarden@pwc.com



Koos Beke

Director

T: +31 (0)88 792 70 68

E: koos.beke@pwc.com



Peter Wolterman

Partner

T: +31 (0)88 792 50 80

E: peter.wolterman@pwc.com



Ralf Zwerver

Director

T: +31 (0)88 792 36 56

E: ralf.zwerver@pwc.com



Erik in 't Groen

Senior manager

T: +31 (0)6 83 20 63 87

E: erik.in.t.groen@pwc.com



Casper Stikkelman

Director

T: +31 (0)6 34 19 60 66

E: casper.stikkelman@pwc.com

Universiteit Leiden

De afdeling Bedrijfswetenschappen houdt zich bezig met vraagstukken op het gebied van ondernemerschap, innovatie en insolventie, in het bijzonder Turnaround Management. Hieraan zijn o.a. de leerstoelen 'Turnaround Management' en 'Bedrijfswetenschappen' verbonden.



Jan Adriaanse

Wetenschappelijk directeur en
hoogleraar Turnaround management

T: +31 (0)71 527 77 52

E: j.a.a.adriaanse@law.leidenuniv.nl



Jean-Pierre van der Rest

Afdelingsvoorzitter en hoogleraar
Bedrijfswetenschappen

T: +31 (0)71 527 61 35

E: j.i.van.der.rest@law.leidenuniv.nl